

Szczecin 07.09.2023

dr hab. Danuta Dąbrowska Wojciechowska, prof. AS

Wydział Wzornictwa

Akademia Sztuki w Szczecinie

Recenzja rozprawy doktorskiej pani mgr Joanny Lewandowskiej, zatytułowanej „Chodź, pokażę ci moje noże. Metoda pracy nad książką refleksyjną, umożliwiającą przepracowanie osobistych przeżyć”, sporządzona w związku z wszczętym w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Przekazane dokumenty w formie papierowej i elektronicznej:

1. Portfolio wybranych prac z lat 2018-2023
2. Wykaz dorobku twórczego i dydaktycznego
3. Rozprawa doktorska pt. „Chodź, pokażę ci moje noże. Metoda pracy nad książką refleksyjną, umożliwiającą przepracowanie osobistych przeżyć”
4. Dzieło artystyczne w postaci książki pt. „Chodź, pokażę ci moje noże”

W skład recenzji wchodzi:

1. Ogólne informacje o doktorantce
2. Dorobek artystyczny i dydaktyczny
3. Ocena pracy doktorskiej
4. Konkluzja

ogólne informacje o doktorantce

Joanna Lewandowska ur. w 1993 r. w Częstochowie ukończyła studia licencjackie w ASP w Katowicach w 2016 r., studia magisterskie na tej samej uczelni w 2018 r. otrzymując najwyższe noty i wyróżnienia za prace dyplomowe.

W 2018 r. rozpoczęła stacjonarne środowiskowe studia doktoranckie w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach. W latach 2018-2021 odbywała obowiązkową w czasie studiów III stopnia praktykę dydaktyczną w pracowni Grafiki Książki dr hab. Bogny Otto-Węgrzyn, prof. ASP oraz w Pracowni Plakatu prof. Romana Kalarusa na Wydziale Projektowym ASP w Katowicach. W latach 2022-2023 pracuje jako asystentka badawczo-dydaktyczna w Pracowni Sztuki na Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach. Jest wielokrotną stypendystką (szczegółowy wykaz w portfolio) stypendiów projakościowych i rektorskich dla najlepszych doktorantów w katowickim ASP.

Jest także beneficjentką wielu nagród i wyróżnień, m.in. I nagrody Hack4Girls Hackaton inspirowanej serialem Sexify by Netflix w 2021 r., czy prezentacji książki „Nasze Miasto Często/chowa” w roczniku 100 najlepszych publikacji drukowanych w Polsce w prestiżowym wydawnictwie *Print Control*.

Dorobek artystyczny i dydaktyczny

Prace Joanny Lewandowskiej znajdują się w kolekcjach Muzeum Narodowego w Poznaniu i Muzeum Plakatu w Wilanowie. W latach 2018-2023 zaprezentowała 9 wystaw indywidualnych oraz wzięła udział w 13 wystawach zbiorowych międzynarodowych i 14 krajowych. Pełniła również funkcje kuratora wystaw, prowadziła wielokrotnie warsztaty tworzenia plakatów oraz udzieliła wielu wywiadów dla mediów i prasy. Jej aktywności twórcze dotyczą również obecności na międzynarodowych i krajowych targach sztuki, plakatu i książki. W portfolio prezentuje prace malarskie oraz z zakresu grafiki projektowej, powstałe w latach 2018-2023, niektóre uzupełnione

autorskim komentarzem/objaśnieniem, zaś prace graficzne – szczegółową listą edycji wystawienniczych. W projektach graficznych wykorzystuje grafikę wektorową w charakterystycznym, rozpoznawalnym, autorskim stylu w oparciu o figury geometryczne i symbole, z których buduje postaci często w erotycznych pozach.

W dorobku odnajdziemy również szereg autorskich publikacji książkowych z wyraźnie wyabstrahowanym problemem. Jest autorką murali, wielkoformatowych banerów demonstrowanych w przestrzeniach publicznych i autorką plakatów społecznych.

Podsumowując: zaprezentowany dorobek artystyczny, dydaktyczny i badawczy dowodzi wielkiego zaangażowania doktorantki w podejmowane tematy i realizacje oraz w wygenerowanie wartościowych projektów.

Ocena pracy doktorskiej

Mam przed sobą 2 granatowe, wąskie wolumeny, starannie wykonane i opracowane graficznie z dbałością o każdy detal. Jeden z nich jest dysertacją, drugi książką artystyczną (autorka użyła nazwy „książka refleksyjna”). Dzieło artystyczne w postaci książki pt. „Chodź, pokażę ci moje noże” liczy ok. 100 stron, złożone jest bezszeryfowym krojem pisma Comma Base autorstwa Martina Majoor i zostało wydane w nakładzie 100 egz. Jest to wydanie I, autorskie. Taktylne cechy publikacji odnoszące się do faktur i grubości papieru są dobrze zintegrowane z całością projektu. Książka jest szyta, a twardą oprawę zabezpiecza papierowa obwoluta. Wewnętrzne wyklejki są czarne, podobnie jak wszystkie napisy i grafika okładkowa. Pozostałe składowe publikacji takie jak: tekst, warstwa wizualna i koncept są autorstwa Joanny Lewandowskiej, która używa pseudonimu artystycznego Joanna Ambroz. Wewnątrz układy tekstów wąskokolumnowych, justowanych do lewej są w częściach narracyjnych drukowane czernią a w refleksyjnych kolorem granatowym, przeważnie tym samym stopniem pisma, najczęściej na stronach recto. Podobnie jak ilustracje (będące cyklem obrazów malowanych farbami akrylowymi na płótnie), pojawiające się co parę stron, malowane oszczędnie z użyciem powściągliwej gamy różnych nasyceń błękitu, bieli i czerni

na granatowych tłach. Często powtarzanym motywem graficznym są tytułowe noże, w różnych odmianach i skalach. Nie są to werystyczne odwzorowania przedmiotu, podobnie jak inne ilustracje/obrazy układające się w cykl – są raczej lapidarnym, surowo malowanym obiektem-symbolem o złożonej semantyce, szczegółowo objaśnionym w dysertacji.

Eschatologiczne zdarzenia, których doświadczyła pani Joanna są przejmującym zapisem następujących po sobie procedur medycznych, które układają się w ciąg błędów, pomyłek i zaniechań, towarzyszących chorobie nowotworowej i odchodzeniu „Mamusi”.

Głęboko przeżyte jej powolne umieranie opowiedziane zostało formą i językiem o dużej sile rażenia, wydestylowanym ze zbędnych ornamentów. Użycie w warstwie pisemnej metafory piwnicy, cytując autorkę jako *miejsca mimowolnej archiwizacji i przechowywania emocji związanych z chorobą i śmiercią* są swoistą emanacją literacką z gatunku *new sincerity* (zwrotu ku szczerości) o wielu desygnatach.

Namalowane wizerunki noży, postaci, zszywaczy i zszywek stają się wizualizacją pracy pamięci zmęczonej procesowaniem (tematu) emblematów cierpienia. Cytując autorkę, będące *remedium na ból i nękające myśli związane z żałobą*.

Autonomiczna forma książki pełni tu rolę depozytariusza pamięci, osobistego imaginarium. Treści objaśniające obrazy nigdy nie występują obok siebie; zamknięte są twardymi okładkami tworząc odrębny byt przepracowanego doświadczenia, w warstwie intuicyjnej odwołującego się do *Aktywnej wyobraźni* Carla Gustawa Junga, w praktycznej – do nabytych umiejętności projektowych.

Dysertacja doktorska traktuje o „autoterapeutycznej” metodzie pracy nad książką refleksyjną, będącą autorskim eksperymentem artystycznym. Proces badawczy okazał się wnikliwą rejestracją przebiegu obserwacji, analiz oraz precyzowania problemu. Treści ułożone w trzech rozdziałach rozwinięte są w szereg krótkich podrozdziałów, w których autorka przepracowując traumę odwołuje się do przykładów innych publikacji, które są dla niej inspirujące, tożsame bądź terapeutyczne – zwłaszcza książki tworzone przez tzw. osoby artystyczne. Wybór nazwisk i tytułów wiele tłumaczy. Przywołane nazwiska

Honzy Zamojskiego, Sylwii Walczowskiej, Magdaleny Kuczko, Michała Chojeckiego, Agaty „Endo” Nowickiej czy Iwony Chmielewskiej noszą twórcy, których strategie ułożone są w „artist's book”ach poruszających ważne, często autobiograficzne, intymne tematy zmuszające do refleksji i empatyzowania. Doktorantka posłużyła się również przykładami własnych projektów książkowych powstałych podczas studiów, domykających kolejne dyplomowe stopnie edukacji artystycznej. Każdy z nich porusza istotny problem społeczny dotyczący stygmatyzacji, wstydu, niesprawiedliwości społecznej czy poczucia krzywdy. Omawia też autorskie publikacje o bieżących uchodźczych problemach oraz książkę dotykowo-fakturową, powstałą dla dzieci niewidomych.

Wszystkie użyte przykłady mają wyraźnie zdefiniowany problem oraz rzeczowo omówione składowe publikacji takie jak teksty, ilustracje, edytorstwo. Posiadają umiejętnie zbudowaną strukturę komunikatów uformowaną w problematyzujące wnioski, dotyczące nazwania i zrozumienia emocji oraz przepracowania osobistych przeżyć.

Autorka doskonale radzi sobie z formą przekazu; czuje się lekkość pióra oraz umiejętność budowania napięcia i uderzania w tony dużej wagi. Potrafi przybliżyć metodologię pracy poprzez precyzowanie i próbę zrozumienia postawionego problemu, czyli projektowania książki jako swoistego remedium przepracowania traum. Wyjaśnia też i definiuje wartość refleksyjną poprzez użycie metafor oraz wybór technik, kolorystyki i symboli.

Jej praca jest rezultatem wielu doświadczeń i przemyśleń w badanym obszarze, a opisanie metod twórczych stanowi ciekawą lekturą procesu definiowania, wizualizowania i werbalizacji problemu traum w trybie intuicyjnym i racjonalnym. Postawiony problem artystyczny jest wzmocniony faktograficzną wiedzą, dobrze zaplanowany i przeprowadzony. Zaprezentowana metoda projektowania książki na każdym etapie: od koncepcji przez propozycje layoutu, ilustracji po oprawę jest świadectwem wysokich umiejętności.

Opisane i przepracowane emocje włożone w formę klasycznej książki oraz opis koncepcyjnego i twórczego procesu, metody pracy i przepracowania osobistych przeżyć jest w każdym aspekcie pracą twórczo dojrzałą i wyróżniającą.

Konkluzja

Przedstawiony przez Panią mgr Joannę Lewandowską dorobek artystyczno-naukowy, dorobek dydaktyczny oraz rozprawa doktorska pt. „Chodź, pokażę ci moje noże. Metoda pracy nad książką refleksyjną, umożliwiającą przepracowanie osobistych przeżyć” z towarzyszącą jej publikacją pt. „Chodź, pokażę ci moje noże”, zrealizowana pod opieką promotorki Pani dr hab. Bogny Otto-Węgrzyn, stanowi oryginalne i twórcze rozwiązanie problemu badawczego oraz wykazuje wiedzę teoretyczną doktorantki w zakresie jej dyscypliny. Tym samym spełnia wymogi określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U.2023, poz.742).

W związku z powyższym w pełni popieram wniosek do Rady Dyscypliny Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach o nadanie pani mgr Joannie Lewandowskiej stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki oraz wnioskuję o jej wyróżnienie, w uzasadnieniu podkreślając wysoki poziom artystyczny i merytoryczny przedstawionej pracy doktorskiej.

dr hab. Danuta Dąbrowska Wojciechowska, prof. AS w Szczecinie

